

Міністерство культури і мистецтв України
Державний методичний центр навчальних закладів
культури та мистецтв України

Ділова українська мова

Програма
для училищ культури
і мистецтв

Київ, 2002

Зміст

Пояснювальна записка	4
Зміст програми	6
Орієнтовний тематичний план з предмета «Ділова українська мова»	8
Екзаменаційні питання з предмета «Ділова українська мова» для студентів	10
Список літератури	12
Комплексна контрольна робота з ділової української мови	13

Укладач

Л. І. Заночкіна, викладач Харківського музичного училища
ім. Б. М. Лятошинського

Рецензенти:

О. А. Богущька, викладач Сімферопольського музичного училища
ім. П. І. Чайковського;
Н.М.Стегній, викладач Сумського училища мистецтв і культури
ім. Д. Бортовинського

Редактор

Л. В. Московченко

Відповідальний за випуск

Т. Ф. Стронько

Обсяг годин — 54
з них практичних — 34
для самостійної роботи — 20

Пояснювальна записка

Курс “Ділова українська мова” передбачає підвищення загального мовного рівня студентів, поліпшення їхньої грамотності.

Важливого значення набуває національний офіційно-діловий стиль мови як фактор зростання рівня освіти і культури.

Курс ділової української мови базується на знаннях і вміннях, якими студенти повинні володіти після шкільної програми з Рідної мови.

Основна мета курсу — спрямовувати пізнавально-навчальну діяльність на реалізацію кінцевої мети — формування спеціалістів, не обмежуючись завданнями підвищення загальної мовної грамотності студентів та засвоєння вимог з оформлення ділових паперів.

Програма розрахована на 34 години, протягом яких студенти повинні засвоїти особливості мови ділових паперів, їх структури і способів складання документів.

Програма націлює на мотивацію учіння, на позитивне ставлення до навчання, на створення сприятливого морально-психологічного клімату.

Активним формам і методам навчання сприятиме професійне спрямування та реалізація принципу комплексності.

На практичних заняттях поглиблюватимуться питання граматики і словотворення вузькопрофесійних документів.

Основна мета занять має бути відведена мові спеціальності студентів, граматичним структурам, які необхідні для здійснення виробничих процесів.

Для вивчення термінів на практичних заняттях передбачається активна робота зі словниками музичних термінів. Широке запровадження перекладу текстів фахового змісту сприятиме засвоєнню граматичних понять з лексики, фонетики, словотвору, синтаксису української мови, сприятиме кращій орієнтації в професійних структурах ділового мовлення, застосуванню знань в практичній діяльності. Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання тем, спрямованих на розвиток зв'язного мовлення. 20 годин відводиться на самостійну роботу студентів (написання звітів, анотацій, відгуків, рецензій, ділових доповідей).

Підсумковою формою контролю є іспит.

Екзаменаційні питання включають блок теоретичних понять (культура мови, стилі, терміни, лексичне багатство української мови, професійна лексика, слова іншомовного походження, синтаксичні особливості ділових паперів, усталені словосполучення ділового стилю, усне публічне мовлення, види і жанри публічних виступів, ораторське мистецтво), практичних завдань (оформлення ділової документації — заява, пояснювальна записка, службовий лист, доручення, розписка, автобіографія, характеристика, протокол, оголошення, запрошення, афіша, реклама), а також перевірку рівня вільного володіння фаховою лексикою (академічні концерти, музичні конкурси, оцінка виступу виконавських колективів, промови, ведення концерту, план бесіди і дискусії на літературно-мистецькі теми).

З метою перевірки знань студентами орфографічних, лексичних та граматичних норм літературної мови в екзаменаційних білетах пропонуються переклади на українську мову за текстами з музичних словників.

Зміст програми

Вступ. Роль мови в суспільному житті. Конституція України про Державну мову. Культура мови. Культура суспільства — культура спілкування. Норми літературної мови. Мовний етикет. Стильові різновиди української мови. Офіційно-діловий стиль, його ознаки: усталені мовні звороти, стандартні початки і закінчення, поділ на частини, вживання специфічних термінів, традиційних форм.

Види офіційно-ділового стилю: законодавчий, адміністративно-канцелярський, дипломатичний. Правопис суфіксів, чергування приголосних.

Поняття про документи. Документи — основний вид ділового мовлення. Текстове оформлення документа. Правове і господарське значення документів. Заява. Пояснювальна записка. Розписка. Доручення.

Культура спілкування і бланк. Службові листи. Заява-зобов'язання. Запрошення, оголошення, афіша, телеграма, реклама. Правопис префіксів.

Мова і професія. Професійна лексика. Іншомовні слова як джерело поповнення лексики сучасної української мови.

Лексичне багатство мови і ділове спілкування. Терміни та їх місце в діловому мовленні. Основні групи термінологічної лексики. Музичні терміни. Словники музичних термінів. Правопис слів іншомовного походження. Зміни в Українському Правописі щодо написання музичних термінів, власних назв, прізвищ. М'який знак, апостроф.

Стандартизація ділових текстів. Види текстів: розповідь, опис, міркування, роздум, реферат. Будова тексту. Музичний репертуар. Урок з фаху. Академічний концерт. Відгук на спектакль.

Загальні вимоги до слова в документі. Граматична форма ділових документів. Вибір точного слова. Протокол складний. Витяг з протоколу.

Правопис прізвищ та імен по батькові. Загальні правила вимови і написання українських прізвищ та імен по батькові. Складні випадки відмінювання прізвищ. Автобіографія. Характеристика.

Синтаксис писемного мовлення. Універсальний засіб спілкування людей; монологічне мовлення, його лексичні й стилістичні особливості, граматична будова. Синтаксичні особливості ділових паперів: розповідний характер, прямий порядок слів, інфінітивні конструкції, віддієслівні іменники. Родовий відмінок іменників. Синоніми в діловому мовленні.

Фразеологізми, синонімічні фразеологізми. Труднощі з узгодженням, складні випадки керування, вибір прийменника в діловому тексті, усталені словосполучення ділового стилю. Відмінювання кількісних числівників. Узгодження числівників з іменниками.

Звіт. Ділова доповідь.

Усне публічне мовлення. Види і жанри публічних виступів. Дві форми літературної мови: усна і писемна. Синтаксична будова усної мови. Ораторське мистецтво. Психологічні засади ораторського мистецтва. Бесіда. Дискусія. Диспут. Промова. Лекція.

Реферат на літературну тему. План статті. Конспект статті. Тези. Синтаксис складного речення.

Орієнтовний тематичний план з предмета «Ділова українська мова»

№	Тема (короткий зміст)	Кількість годин		
		лекційні	практичні	самостійні
1.	Вступ. Роль мови в суспільному житті. Конституція України про Державну мову. Культура мови. Культура суспільства – культура спілкування. Норми літературної мови. Мовний етикет. Стильові різновиди української мови. Офіційно-діловий стиль, його ознаки: установлені мовні звороти, стандартні початки і закінчення, поділ на частини, вживання специфічних термінів, традиційних форм.	2	–	Монолог «Культура мови», 1 ч.
2.	Види офіційно-ділового стилю: законодавчий, адміністративно-канцелярський, дипломатичний. Правовис префіксів, чергування приголосних	1	1	
3.	Поняття про документи. Документи – основний вид ділового мовлення. Текстове оформлення документа. Правове і господарське значення документів. Заява. Пояснювальна записка. Розписка. Доручення.	1	1	
4.	Культура спілкування і бланк. Службові листи. Заява-зобов'язання. Запрошення, оголошення, афіша, телеграма, реклама. Правовис префіксів.	1	1	
5.	Мова і професія. Професійна лексика. Іншомовні слова як джерело поповнення лексики сучасної української мови.	2	2	Переклад з рос. мови, 3 год
6.	Лексичне багатство української мови і ділове спілкування. Правовис слів іншомовного походження. Зміни в Українському Правовисі щодо написання музичних термінів, власних назв, прізвищ. М'який знак. Алостроф. Подвоєння приголосних.		2	

8

7.	Стандартизація ділових текстів. Види текстів. Будова тексту. Розповідь. Опис. Міркування, роздум, реферат.	2	2	
8.	Музичний репертуар. Урок з фаху. Академічний концерт. Відлук на спектакль.			4
9.	Загальні вимоги до слів в документі. Граматична форма ділових документів. Вибір точного слова. Протокол. Вигляд з протоколу.		2	
10.	Правовис прізвищ та імен по батькові. Загальні правила вимови і написання українських прізвищ та імен по батькові. Складні випадки відмінювання прізвищ. Автобіографія. Характеристика.		2	4
11.	Синтаксис писемного мовлення. Універсальний засіб спілкування людей; монологічне мовлення, його лексичні й стилістичні особливості, граматична будова, синтаксичні особливості ділових паперів: розповідний характер, прямий порядок слів, інфінітивні конструкції, віддієслівні іменники. Родовий відмінок іменників. Синоніми в діловому мовленні	2		
12.	Фразеологізми, синонімічні фразеологізми. Труднощі з узгодженням, складні випадки керування, вибір прийменника в діловому тексті, установлені словосполучення ділового стилю. Відмінювання кількісних числівників. Узгодження числівників з іменниками. Звіт. Ділова доповідь.		2	2
13.	Усне публічне мовлення. Види і жанри публічних виступів. Дві форми літературної мови: усна і писемна. Синтаксична будова усної мови. Ораторське мистецтво. Психологічні заходи ораторського мистецтва. Бесіда. Дієкусія. Диспут. Промова. Лекція.	2	2	2
14.	Реферат на літературно-мистецьку тему. План статті. Конспект статті. Тези. Синтаксис складного речення.		2	4
15.	Контрольна робота		2	
Усього:			34	20

9

Екзаменаційні питання з предмета «Ділова українська мова» для студентів

I. Теорія

1. Поняття культури мови. Роль мови у формуванні і самовираженні особистості.
2. Норми літературної мови.
3. Мовний етикет. Культура спілкування.
4. Стилї української мови.
5. Терміни та їх місця в діловому мовленні.
6. Термінологічна лексика.
7. Професійна лексика. Мова та професія.
8. Лексичне багатство української мови.
9. Поняття про літературну та національну мову.
10. Правопис слів іншомовного походження.
11. Правопис прізвищ та імен по батькові.
12. Поняття про документи.
13. Синтаксис писемного мовлення.
14. Усталені словосполучення ділового стилю.
15. Усне публічне мовлення. Види і жанри публічних виступів.
16. Ораторське мистецтво.
17. Синоніми в діловому мовленні.

II. Практичні завдання.

1. Правила оформлення ділової документації: заява; пояснювальна записка; заява-зобов'язання; службовий лист; доручення; розписка; протокол, витяг з протоколу; оголошення; запрошення; оформлення афіші; розпорядження; договір; акт, список, телеграма, постанова; характеристика; автобіографія.

III. Мовні знання на вільне володіння лексикою свого фаху:

1. Звіт про участь в академічному концерті; оцінка виступу виконавського колективу (хору, оркестру, ансамблю, солістів); вступне та заключне слово перед концертом (після концерту); ділова доповідь, виступ по доповіді; звітна доповідь, стисла промова.

2. Реферат на літературну тему (фрагментарна), конспект статті (форми, записів), план або тези статті.

IV. Диктант-переклад на перевірку орфографічних, лексичних, граматичних норм літературної мови.

Тематика: диригент, диригування;
оркестр духових інструментів;
симфонічний оркестр;
народні інструменти;
ораторія, арія, речитатив;
фортепіано, концертмейстр.

Список літератури

1. Коваль А. П. Ділове спілкування. — Київ: Либідь, 1992 р.
2. Козачук Г. О. Українська мова: Практикум. — Київ: Вища школа, 1991 р.
3. Козачук Г. О., Шкурятяна Н. Г. Практичний курс української мови. — Київ: Вища школа, 1993 р.
4. Культура української мови. Довідник. // за редакцією Русанівського. — Київ: Либідь, 1990 р.
5. Паламар Л. М., Коцавець Г. М. Мова ділових паперів. — Київ: Либідь, 1995 р.
6. Паламар Л. М., Коцавець Г. М. Українське ділове мовлення. — Київ: Либідь, 1997 р.
7. Глущик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери.
8. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. — Київ: Либідь, 1992 р.
9. Шевчук С. В. Ділове мовлення: Методичні рекомендації й зразки ділових паперів. — Київ: КДПІ, 1993 р.
10. Коломієць В. С., Шашенко С. Ю. Ділова українська мова: Практикум. — Київ, 2002 р.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови. — Київ: Перун, 2001 р.
12. Сучасний словник-мінімум іншомовних слів. — Видавництво Київ, 1999 р.

Комплексна контрольна робота з ділової української мови

Завдання №1

1. Обґрунтувати поняття “культура мови”.
2. Скласти протокол засідання циклової комісії щодо поліпшення фахової підготовки студентів.
3. Написати оголошення про творчу зустріч з композиторами рідного міста.
4. Перекласти на українську мову.

История музыки — последовательное развитие музыкального искусства от его зарождения до наших дней. Естественно, что под термином “история музыки” понимается совокупность явлений, связанных с музыкальной культурой, т.е. творчество (профессиональное и народное), исполнительство, музыкально-общественная жизнь, музыкальный быт и т.п. История музыки как наука изучает процесс развития музыкального искусства. Существует несколько отраслей этой науки: всеобщая история музыки (т.е. история музыкальной культуры всех времен и народов), история музыки отдельных стран, история исполнительства и т.д. Курс истории музыки — обязательная дисциплина в музыкальных училищах и консерваториях.

Завдання №2

1. Дати визначення мовного етикету.
2. Обґрунтувати доцільність участі у музичному конкурсі у формі вицягу з протоколу.
3. Утворити словосполучення і записати в родовому відмінку: голос, звук, соліст, екзамен, рояль, гумор.
4. Перекласти на українську мову:

Скрипка — струнный смычковый инструмент, самый высокий по звучанию, наиболее богатый по выразительным й техническим возможностям среди инструментов скрипичного семейства. Полагают, что непосредственной предшественницей скрипки была так наз. лира да браччо, ведущая происхождение от старинных виол.

Многие поколения мастеров работали над совершенствованием конструкции, улучшением звуковых качеств скрипки. История сохранила имена А. и Н. Амати, А. и Дж. Гварнери, А. Страдивари — выдающихся итальянских мастеров конца XVI — начала XVIII в., создавших образцы скрипок, которые до сих пор считаются непревзойденными.

Завдання №3

1. Назвати загальні вимоги до оформлення ділової кореспонденції.
2. Скласти розписку про одержання музичного інструмента
3. Записати іменники в орудному відмінку: мелодія, пісня, увертюра, прелюдія, ораторія, дует. Утворити з цими словами словосполучення.
4. Перекласти на українську мову:

Труба — медный духовой инструмент, простейшие образцы которого были известны задолго до нашей эры. В середине века игрой на трубах сопровождалась рыцарские турниры, культовые обряды, военные церемонии. С XVII в. трубу начали применять в оркестрах; И. С. Бах и Г. Ф. Гендель широко использовали ее в своих произведениях. Изобретение вентильного механизма (начало XIX в.) значительно расширило звуковые возможности инструмента: звукоряд его становится хроматическим. Помимо симфонического оркестра труба широко применяется в военных, духовых оркестрах, а также в джазе.

Завдання №4

1. Пояснити зміст поняття «державна мова».
2. Дати оцінку фахових даних студентів (фрагмент характеристики).
3. Проілюструвати чергування приголосних: а) друг, берег, Париж, Лейпціг; б) козак, кріпак, товарищ, багатий, в) Харківський, Донецький, Галицький, Чернігівщина
4. Перекласти на українську мову:

*Интродукция — начальный эпизод музыкального произведения, подготавливающий появление основного тематического материала (латинское *introducitio* — вступление). Интродукцией называют иногда небольшую оркестровую пьесу, исполняемую перед каким-либо актом театрального представления, перед какой-либо частью оратории или кантаты. Интродукциями называют также хоровые сцены и вокальные ансамбли, которыми начинаются некоторые оперы; так, М. Глинка назвал интродукциями начальные сцены опер “Иван Сусанин” и “Руслан и Людмила”.*

Завдання №5

1. Розкрити зміст поняття «літературна мова».
2. Використати музичні терміни в короткому вступному слові перед концертом.
3. Подати тлумачення термінів: мажорний, речитатив, акомпанемент, фінал, октава, аранжировка, прем'єра.
4. Перекласти на українську мову:

Джаз — род музыки, преимущественно увеселительного, танцевального характера. Первые джаз-оркестры («джаз-банды») возникли еще в конце XIX в. в Нью-Орлеане (США), однако широкой публике их искусство стало известно лишь с 20х годов XX в. С этого времени и ведет начало история современного джаза. Многие свои черты (импровизационность, повышенную эмоциональность исполнения, ритмическую изоциренность) джаз заимствовал от негритянской народной музыки, получившей на американском континенте своеобразное преломление. В частности, из ладовых особенностей негритянских спиричуелс и грустно-лирических блюзов возникла специфическая джазовая «блюзовая тональность». Условно ее можно было бы охарактеризовать как мажорный лад с пониженными терцией и септимой.

Завдання №6

1. Визначити функції офіційно-ділового стилю.
2. Скласти заяву про надання академічної відпустки.
3. Утворити словосполучення і записати в родовому відмінку: концерт, піаніно, спектакль, зала, роль, театр, музей, хор.
4. Перекласти на українську мову:

*Капелла — профессиональный хоровой коллектив. В середине века капеллой называлась небольшая часовня, примикавшая к католическому храму (по-итальянски *caprella* — часовня); в ней обычно размещался хор. Поскольку хоровое пение согласно строгим правилам культа не сопровождалось игрой на музыкальных инструментах, то возникло выражение «пение а *caprella*» — «в стиле капеллы», «как в капелле», т.е. без инструментального сопровождения. Это выражение сохранило свой смысл и позже, когда в церковную музыку проникло инструментальное начало. Ныне термин “капелла” прочно закрепился за профессиональными хоровыми коллективами с большим количеством участников.*

Завдання №7

1. Визначити стильові різновиди української мови
2. Використати музичні терміни у стислому відгуку на виступ виконавського колективу (хору, оркестру, ансамблю).
3. Придумати речення зі словосполученнями: з метою..., в галузі..., відповідно до..., у зв'язку з..., незважаючи на... .
4. Перекласти на українську мову:

*Интонация (от латинского *intono* — громко произношу) — одно из важнейших музыкально-теоретических и эстетических понятий. В широком смысле под интонацией понимают воплощение художественного образа в музыкальных звуках. Интонация — едва ли не самый значительный компонент музыкального текста, наиболее близкий к содержанию, наиболее непосредственно и полно выражающий его. В узком смысле термин «интонация» употребляется в трех значениях. Во-первых, этим термином обозначают небольшой, относительно самостоятельный по смыслу мелодический оборот, который служит основой, фундаментом для создания музыкального образа.*

Завдання №8

1. Пояснити поняття “національна мова” та “літературна мова”.
2. Написати доручення на отримання стипендії
3. Записати слова, вставивши пропущені літери і розкриваючи дужки: співуч..сть, поки(що), забе..зпечити, (не)вблаганний, розт..рати, неминуч..сть, розіл..ємо, зліс..ний, оч..кувати, тр..вожний, журавлин..ий, не(до)писа..ний лист, строрічч.., нічого(не)втратив, виконай..ий, кваліфікован..ий.
4. Перекласти на українську мову:

*Кантата — многочастное вокально-симфоническое произведение торжественного или повествовательно-эпического характера (термин «кантата» происходит от итальянского *cantare* — петь). По своему складу кантата близка жанру оратории, от которой она отличается меньшими размерами и сравнительно неразвитым сюжетом. Однако многим сочинениям современной музыки термины «кантата» и «оратория» могут быть применены в одинаковой мере. Сближение кантаты и оратории произошло относительно недавно. На рубеже XV-XV вв. кантата представляла собой сольную вокальную пьесу лирического характера (в отличие от монументального цикла — оратории). Позже кантата стала приближаться к развернутой оперной сцене. Главным «действующим лицом» в кантатах постепенно стал хор.*

Задание №9

1. Визначити типові ознаки текстів в офіційно — діловому стилі.
2. Утворити словосполучення і записати в орудному відмінку: музика, арія, течія, ніч, мати, любов, кров, публіка, молодь, медаль.
3. Написати доручення на придбання нотної літератури.
4. Перекласти на українську мову:

Флейта — деревянный духовой инструмент, один из самых древних по происхождению. «Предки» флейты — различного рода тростниковые дудки, свирели. Первичный образец этого инструмента — продольная флейта; при игре исполнитель держал ее в вертикальном положении, подобно тому как теперь держат гобой или кларнет. Продольная флейта была широко распространена в Европе в XV-XV вв. Ныне изредка применяется при исполнении старинной музыки.

Завдання №10

1. Розкрити поняття “норми літературної мови”.
2. Скласти розписку про одержання музичного інструмента.
3. Доповнити словосполучення:

Грати роль — відігравати роль;
Ставитися — відноситися;
Кожний — жодний;
Інший — другий;
Кілька — декілька.

4. Перекласти на українську мову:

*Партитура — нотная запись многоголосного музыкального произведения для хора, оркестра или камерного ансамбля, в которой сведены воедино партии отдельных голосов и инструментов. Партии располагаются в партитуре построчно, одна над другой (итальянское *partitura* — разделение, распределение). В современных партитурах установлен определенный порядок расположения голосов: в хоровых наверху помещаются женские голоса, внизу — мужские; в симфонических — по группам (сверху вниз: деревянные духовые, медные духовые, ударные, струнные); если в симфоническом произведении участвуют солисты или хор, то их партии располагаются над партиями струнных инструментов (аналогичным образом расположены партии и в оперных партитурах). В партитурах для других составов (эстрадные оркестры, духовые, оркестры народных инструментов) обычно применяется тот же принцип: наверху записываются партии инструментов более высокого регистра, внизу — более низкого.*

Завдання №11

1. Розкрити поняття «культура спілкування».
2. Доповнити словосполученнями:
Книжка — книга;
Рада — порада;
Багато — кілька;
Обидва — обидві;
Письмовий — писемний;
Керівництво — керування;
Виключно — винятково.
3. Написати фрагмент уроку з фаху.
4. Перекласти на українську мову:
Импровизация — сочинение музыки во время ее исполнения (латинское improvisus — непредвиденный). Импровизация играла важную роль в концертной практике до конца XVIII в. Современные исполнители редко выступают с импровизацией (исключение, разумеется, представляет джаз), но она сохраняет как творческий метод у многих композиторов во время зарождения и созревания замыслов их произведений. Некоторые пьесы, рисующие непосредственное излияние чувств носят названия импровизаций.

Завдання № 12

1. Назвати основні групи термінологічної лексики.
2. Обґрунтувати доцільність участі студентів в музичному конкурсі у формі заяви.
3. Подати тлумачення термінів вокаліз, лейтмотив, полілог, інтродукція, рондо.
4. Перекласти на українську мову:
Имитация — прием музыкального изложения, когда тема или небольшой мелодический оборот, прозвучавший в одном из голосов, повторяется другим голосом, как бы подражая первому, имитируя его (латинское imitato — подражание). Имитация — основной метод развития музыки полифонического склала. Такие музыкальные формы, как инвенция, fuga, канон, основываются именно на этом приеме. Следует заметить, что при имитации допустимы небольшие отклонения (так называемая свободная имитация). В гомофонно-гармонической музыке имитация, не являясь основным приемом изложения, встречается довольно часто.

Завдання №13

1. Розкрити взаємозв'язок мови і професії.
2. Вмотивувати необхідність генеральної репетиції хору (оркестру) у заяві на ім'я директора училища.
3. Подати тлумачення термінів: прелюдія, етюд, тональність, клавір, партитура, патетика, композиція.
4. Перекласти на українську мову:
Инструментовка — создание инструментального «наряда» какого-либо оркестрового произведения (симфонии, оперы, концерта). При сочинении музыки инстру-ментовка, как правило, является неотъемлемой частью творческого процесса: по выражению Н. Римского-Корсакова она «одна из сторон души самого сочинения». Подлинного расцвета искусство инструментовки достигло в XX-XX вв. (Берлиоз, Глинка, Римский-Корсаков, Вагнер, Дебюсси, Равель, Стравинский). Музыкант, инструментующий чужие произведения, должен не только хорошо знать выразительные ресурсы инструментов и учитывать возможности их взаимосочетаний, но и глубоко проникнуть в творческий стиль композитора.

Завдання №14

1. Розкрити поняття «правове значення документів».
2. Написати заяву-зобов'язання про педагогічну діяльність в дитячій музичній школі області.
3. Записати слова, вставивши пропущені літери і розкриваючи дужки: (на)зустріч мені, розрізати (на)двоє, міл..йон, пр..вабливий, міл..ярд, узяти (до)відома, (що)дня, камін..чик, ні (до)чого, організован..ий, щ..рий, (не)мов, обличч...
4. Перекласти на українську мову:
Контрабас — самый большой по размеру и самый низкий по звучанию инструмент из семейства струнных смычковых. Предками контрабаса были старинные басовые виолы, от которых он заимствовал многие особенности своей конструкции. По внешнему виду современный контрабас схож с виолончелью, однако значительно превосходит ее по размерам. Диапазон инструмента — от ми контрабасы до си-бемоль малой октавы (иногда выше); нотируется в басовом ключе, хотя верхние ноты можно записать в теноровом, альтовом и даже скрипичном ключах. Техника игры на контрабасе несколько ограничена. В симфоническом оркестре контрабасы служат «фундаментом» общей звучности.

Завдання №15

1. Визначити синтаксичні особливості ділових паперів.
2. Подати тлумачення термінів: імпровізація, пюпітр, пульти, реквієм, рапсодія, рефрен, реприза, ритм, романс, романтизм.
3. Скласти короткий звіт з оцінкою результатів академічного концерту.
4. Перекласти на українську мову:

Классика — термин, применяемый по отношению к образцовым, совершенным произведениям искусства (латинское classicum — образцовый). К области музыкальной классики относят обычно не только сочинения великих композиторов, но и лучшие образцы народного музыкального творчества. Классические произведения отличаются богатством содержания, красотой и совершенством формы. Однако судьбы таких произведений бывают различны: некоторые из них сразу получают всеобщее признание и становятся музыкальной классикой, другие в силу большей сложности и новизны их музыкального языка — прочно входят в жизнь лишь через несколько десятилетий после их создания.

Завдання №16

1. Обґрунтувати поняття “стандартизація ділових текстів”.
2. Записати невеликий текст, характерний до вашого фаху, використовуючи числівники.
3. Записати в орудному відмінку іменники, добираючи означення: публіка, молодь, медаль, ансамбль, стаття, ступінь, степінь, радість.
4. Перекласти на українську мову:

Клавесин — старинный клавишно-струнный щипковый инструмент, распространенный в XV-XVIII вв. Непосредственным предшественником его являются цимбалы, к которым начали присоединять клавишный механизм еще в XIV в. Однако первые достоверные сведения о клавесине относятся к началу XVI в. Тогда же определились и основные конструктивные особенности инструмента: внешне клавесин схож с современным роялем; струны разной длины и настройки приводят в звучание щипком, Звук клавесина относительно сильный, но динамически однообразный. Для достижения различных тембровых оттенков инструмент обычно снабжали несколькими рядами струн и несколькими мануалами. В конце XVIII в. клавесин, как и клавикорд, был постепенно вытеснен фортепиано. В наши дни интерес к нему возрождается в связи со стремлением исполнять старинную музыку в подлинном инструментальном составе.

Завдання №17

1. Пояснити функції службових і приватних документів.
2. Скласти словосполучення зі словами: глибинний — глибокий, окраса — прикраса, обсяг — об'єм.
3. Скласти характеристику (фрагмент) щодо перспективи навчання студента.
4. Перекласти на українську мову:

Клавиатура — совокупность клавиш, составляющая часть специального механизма многих музыкальных инструментов — фортепиано, органа, баяна, аккордеона. Фортепианная клавиатура представляет собой набор белых и черных клавиш, расположенных в определенном порядке: белые клавиши соответствуют основным ступеням звукоряда, черные — их хроматическим видоизменениям. Клавиша — специальный рычаг, применяемый в музыкальных инструментах для извлечения звука. Слово “клавиша” происходит от латинского clavis — ключ. Клавиши обычно изготавливаются из дерева, но иногда бывают и металлические (например, у баяна). Клавишные инструменты — группа музыкальных инструментов, звук у которых извлекается с помощью клавиш. К клавишным инструментам относятся некоторые струнные (фортепиано, клавесин), часть духовых (орган, гармонь, баян, аккордеон), ряд ударных (колокольчики).

Завдання № 18

1. Визначити характерні особливості усного мовлення.
2. Записати іменники в родовому відмінку множини: питання, порівняння, відкриття, сузір'я, обличчя, подвір'я, прислів'я, прізвисьце, опера, антракт, оркестр.
3. Написати звіт про участь в музичному конкурсі.
4. Перекласти на українську мову:
Акомпанемент — (французское — сопровождение) совокупность вспомогательных голосов, аккордов или фигураций, служащих гармонической и ритмической опорой основному мелодическому голосу. Акомпанемент выполняет многие выразительные функции: дополняет высказанное солистом, подчеркивает и углубляет психологическое содержание музыки, создает образительный фон. Партия инструмента или ансамбля инструментов (в хоре — ансамбля певческих голосов), сопровождающих сольную партию певца или инструмента.

Завдання №19

1. Вказати основні властивості писемного ділового мовлення.
2. Подати тлумачення термінів: саксофон, серенада, тембр, тріо, увертюра, унісон, філармонія.
3. Написати пояснювальну записку з приводу неявки на репетицію оркестру.
4. Перекласти на українську мову:

Ансамбль — (французское — вместе) согласованность, стройность исполнения при коллективном пении и игре на музыкальных инструментах. Искусство ансамбля основывается на постоянной координации творческих усилий исполнителей, требует умения слышать общее звучание и сочетать свою исполнительскую манеру с манерой партнеров. Группа музыкантов, выступающих совместно. Ансамбль, в котором каждую партию исполняет один музыкант, называется камерным. В зависимости от количества исполнителей различают дуэт, трио (терцет), квартет и др. По своему составу ансамбли бывают смешанные (например, голос и фортепиано; квинтет для струнного квартета и фортепиано) и однородные (дуэт для двух скрипок, вокальный квартет а капелла). Иногда ансамблем называют хоровой или оркестровый коллектив.

Завдання № 20

1. Вказати основні властивості усного ділового мовлення.
2. Записати іменники в родовому відмінку: партер, студент, вівтар, префікс, маскарад, суфлер, мотив, сюжет.
3. Написати розписку про одержання нотної літератури (клавіри).
4. Перекласти на українську мову:

Ариозо — небольшое вокальное произведение, отличающееся от арии большей свободой формы. Если ария в опере является музыкальной характеристикой героя, то ариозо — это отклик на какую-либо драматическую ситуацию, обобщение содержания предшествующего речитатива, какое-то одно эмоциональное переживание (например, ариозо Ленского или Онегина из оперы П.И. Чайковского). В кантатах И.С. Баха ариозо нередко является заключительной частью сцены речитативного характера. В итальянской опере и кантате XVII в. ариозо выполняло связующую роль между речитативом и арией. В оперной музыке XIX в. ариозо превращается в небольшую арию с мелодией напевно-декламационного или лирически-песенного характера.'

Завдання № 21

1. Визначити синтаксичні особливості ділових паперів.
2. Подати тлумачення термінів: симфонія, соліст, сцена, тетралогія, туш, фактура, експромт, елегія.
3. Скласти речення, в яких подані слова були б омонімами: вид, бал, штучний.
4. Перекласти на українську мову:

Вокализ — (латинское vocalis — гласный) — музыкальное произведение для голоса без текста, написанное с целью выработки определенных вокально-технических навыков (аналогично этому у инструменталистов) или для концертного исполнения. Учебные вокализы — важнейший переходный материал от упражнения к произведениям с текстом. Отсутствие слова дает возможность сосредоточить внимание на музыкальной выразительности. Наличие тех или иных вокально-технических элементов позволяет выбирать вокализы соответственно стоящим перед учеником задачам. Вокализы исполняются на отдельный гласный звук, чаще всего на округленный а. Учебные вокализы издаются в виде сборников для голоса разной степени подготовки.

Завдання № 22

1. Визначити загальні правила вимови і написання українських прізвищ та імен по батькові.
2. Записати слова, вставивши пропущені літери та розкриваючи дужки: Виїз..ний, плакуч.. верби, швидкіс..ний, експ..р..мент, власно/руч..ний, не/дарма кажуть, пере..круч..ий, пів/Кисва, пів/Європи, пів/ящика, всесвітньо/історичний, щиро/вдячний, музично/теоретич..ний загально/освітній.
3. Оформити афішу (звітний концерт).
4. Перекласти на українську мову:

Серенада — (французское serenade, итальянское serenata, от sera — вечер) песня лирического характера (обращение к возлюбленной), исполняющаяся вечером или ночью. Ее истоки — вечерние песни трубадуров. Серенада была распространена в быту южных романских народов (Италия, Франция); ее исполняли под аккомпанемент лютни, мандолины, гитары. Впоследствии серенада стала жанром камерной вокальной музыки, вошла в оперу. Широко известны серенады Ф. Шуберта, Р. Шумана, М. Глинки, А. Даргомыжского, П.И. Чайковского. Сольная инструментальная пьеса в характере инструментальной серенады. Циклическое произведение для ансамбля инструментов, родственное дивертисменту.

Завдання № 23

1. Назвати види і жанри публічного мовлення.
2. Написати звіт про результати академічного концерту.
3. Записати іменники у формі кличного відмінка: Віталій Петрович, Олександр Іванович, пан Богдан, юнак, матінка, колега, маестро, Любов Петрівна.
4. Перекласти на українську мову:

Вокализация (от итальянского vocalizzazione) — исполнение молодой на гласных звуках или распевание отдельных слогов какого-либо слова. В вокальной педагогике используется для наилучшего выявления вокальных качеств голоса. На вокализах отрабатываются все основные элементы вокальной техники, она позволяет сосредоточить внимание на задачах голосообразования, звуковедения и музыкальной выразительности. Вокализация широко представлена в вокальных и хоровых произведениях. Простейшим ее видом является распевание какого-либо слога на нескольких нотах. Вокализация употребляется в хоровой практике при распевании, настройке хора, как прием в разучивании произведений.

Завдання №24

1. Обґрунтувати роль числівників в ділових документах.
2. Написати запрошення на звітний концерт.
3. Утворити словосполучення та записати їх в давальному відмінку: капела, взаємність, щедрість, диспут, композиція, скрипка.
4. Перекласти на українську мову:

Дирижирование — искусство управления музыкальным коллективом (оркестром, ансамблем, хором). Это искусство имеет давнюю историю. Еще в Древней Греции существовал руководитель хора, который отбивал такт притоптыванием ноги. Известно также, что в римской певческой школе для управления хором применялись определенные движения руки. В XVII-XV II вв. функции дирижера выполнял музыкант, игравший на клавесине или органе. Иногда дирижерские указания производил ведущий скрипач оркестра. В начале XIX в. дирижирование стало самостоятельным видом искусства. Успешно выступающие на этом поприще композиторы (Вебер, Мендельсон) проложили путь к формированию нового типа дирижера — профессионала. Постепенно утверждался и новый способ дирижирования, сохранившийся до наших дней: дирижер становится лицом к оркестру и управляет оркестровым «механизмом» при помощи палочки. Дирижирование — специальная дисциплина в музыкальных училищах и консерваториях.

Завдання №25

1. Сформувати правила текстового оформлення документів.
2. Показати, яких відмінків вимагають наведені віддієслівні іменники:
Забезпечення Невиконання Повідомлення
Поліпшення Постачання Розпорядження
3. Написати витяг з протоколу засідання студентського активу з приводу участі в музичному конкурсі.
4. Перекласти на українську мову:

Концертмейстер — первый, «главный» музыкант в какой-либо группе оркестра (например, концертмейстер первых скрипок, вторых скрипок, альтов, виолончелей). Ведя за собой участников своей группы, концертмейстер указывает им приемы исполнения, ему же обычно поручаются ответственные соло. В симфоническом оркестре концертмейстер первых скрипок является также концертмейстером оркестра; он наблюдает за чистотой строя и занимается с отдельными группами музыкантов. Концертмейстером также называют пианиста, помогающего исполнителям (певцам, инструменталистам) при разучивании репертуара и выступающего с ними на концертах.

Завдання №26

1. Вказати відмінність писемного та усного мовлення*
2. Записати словосполучення зі словами: більшість, ряд, частина, багато.
3. Обґрунтувати доцільність участі студентів у музичному конкурсі (службовий лист).
4. Перекласти на українську мову:

Лысенко Николай Витальевич — выдающийся украинский композитор, пианист, хоровой дирижер. Музыке учился в Лейпцигской и Петербургской консерваториях. Лысенко выступал как пианист-солист, совершал концертные поездки по Украине во главе организованных им хоров, занимался собиранием и изучением украинского народного музыкального творчества. Всю эту работу он совмещал с интенсивной творческой деятельностью, уделяя особенное внимание оперному жанру. Оперное наследие композитора разнообразно по тематике и включает 11 произведений (в их числе «Рождественская ночь», «Тарас Бульба», «Наталка Полтавка», «Знеида»). Общественная деятельность Лысенко, основоположника украинской национальной музыкальной школы, оставила неизгладимый след в истории культуры Украины. В 1904 году по инициативе композитора была открыта музыкально-драматическая школа, заложившая основу музыкального образования на Украине.

Завдання №27

1. Назвати джерела української фразеології.
2. Подати тлумачення термінів: реквієм, клавір, концертмейстер, симфонія, інтермецо, лібрето.
3. Поставити дані прізвища та імена по батькові в давальному і орудному відмінках: Вишняк Наталія Петрівна, Чурай Маруся Гордіївна, Дорошенко Сергій Олексійович
4. Перекласти на українську мову:
Вокальність — удобство для пения. Термин применяется для характеристики произведения или языка. Произведение, написанное вокально, хорошо ложится на голос. Народные песни всегда вокальны, так как, передаваясь в устной традиции, они прошли через голосовой аппарат многих поколений певцов. Признаками вокальности произведения является: отсутствие широких скачков в мелодии, преимущественное использование постепенных ходов, ограниченность диапазона, логичность построения, легко усваиваемая певцом. Вокальными языками считаются те, которые по фонетическому звучанию близки к академической манере пения.

Завдання №28

1. Вкажіть, які синтаксичні структури використовуються в діловому мовленні.
2. Написати заяву про необхідність академічної відпустки.
3. Побудувати словосполучення зі словами і вказати відмінки:
Властивий Завідувач Сповнений
Славиться Заснований Багата
4. Перекласти на українську мову:
Речитатив — (итальянское речитативе, от речитаре — декламировать) — род вокальной музыки, основанный на использовании интонационно-ритмических возможностей естественной речи. Строение речитатива определяется структурой текста и распределением акцентов речи, для него не свойственна тематическая повторность. Основные интонации речитатива соответствуют характерным интонациям речи. Речитатив возник вместе с зарождением оперы и близких ей жанров оратории и кантаты и занимая в них важное место, чередуясь с хоровыми и сольными эпизодами. В операх XIX в. мелодизированный, драматический насыщенный речитатив свободно переходит в ариозные эпизоды. В XX в. наряду с речитативом применяются близкие к нему типы мелодекламации и речевой декламации с уточненной звуковысотностью.

Завдання №29

1. Обґрунтувати основні правила підготовки публічного виступу.
2. Доповнити смисловими виразами словосполучення:
На замовлення Курс лекцій з ... За свідченням
За дорученням За наказом За власним бажанням
3. Написати характеристику (фрагмент).
4. Перекласти на українську мову:
Клавикорд — старинный клавишно-струнный инструмент, один из предшественников фортепиано. Характерная особенность инструмента 4-угольный корпус, снабженный набором струн одинаковой длины, которые натягивались слева направо параллельно линии клавиатуры и были настроены в унисон. При нажатии клавиш удар тонкой металлической пластинки приводил в звучание струну, одновременно разделяя ее на звучащую и незвучащую часть (при этом высота звука зависела от длины звучащей части). Конструкция клавикорда давала возможность исполнителю влиять на характер извлеченного звука. Однако, несмотря на богатые выразительные возможности, клавикорд значительно уступал клавесину в силе и блеске звука.

Завдання №30

1. Обґрунтувати логічну послідовність документів.
2. Написати витяг з протоколу (тема: термін здачі академічної заборгованості).
3. Написати, де потрібно, велику літеру:
києво-печерська лавра; лівобережна Україна;
славутич; золоті ворота;
близький схід; село яові'санжари;
ботанічний сад; андріївський узвіз;
софіївський собор; музей мистецтв;
проспект науки; запорізька січ.
4. Перекласти на українську мову:
Орган — клавишный инструмент, отличающийся огромными размерами, богатством тембровых и динамических оттенков. Название его произошло от латинского слова organum, так в древние Бремена называли инструменты вообще (греческое organon — орудие, инструмент). Предшественником органа считается так наз. «флейта Тана» — набор тростниковых дудочек различной величины. Для того, чтобы звук можно было извлечь одновременно из всех трубочек, их снабдили воздушными мехами; так возникли примитивные образцы органов, получившие распространение у древних народов.